ומאי ארבע או חמש לרבנן דאמרי א) נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש ושכר הגפת דלתות לא (א) משתים עשרה בעי מיפלג בציר חדא מפלגא חמש שקיל לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שבע שתים בשכר הגפת דלתות ויוצא נוטל חמש מעשר בעי מיפלג בציר חדא מפלגא ושקיל ארבע רבא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר' יהודה ואלא מאי ארבע הא חמש בעי למשקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב הא דליכא משמר המתעכב אי איכא משמר המתעכב משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא: **מתני'** אמסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת או שמא לא למדת בערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה גכל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב יוה"כ עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה: **גמ'** בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא ו)והתניא ו)והכהן הגדול מאחיו דשיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני גדאמר ד)ר' אסי תרקבא דדינרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא ה)על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי: ערב יום הכפורים שחרית וכו': תנא אף השעירים ותנא דידן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא היינו דאמרי אינשי אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף: כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו': תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלתות וביצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביאו לידי חימום תניא סומכוס אמר משום ר' מאיר האין מאכילין אותו לא אב"י ואמרי לה לא אבב"י ויש אומרים אף לא יין לבן לא אב"י לא אתרוג ולא ביצים ולא יין ישן ואמרי לה לא אבב"י לא אתרוג ולא ביצים ולא בשר שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומאה [א] תנו רבנן זזב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן בתירא אין מאכילין אותו לא חגב"י ולא גב"ם ולא כל דברים המביאין לידי טומאה [ב] לא חגב"י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין ולא גב"ם מי גריסין של פול ובשר שמן ומריים ולא כל דברים המביאין לידי טומאה מאי לאתויי הא דת"ר חמשה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום

והשחלים

ומאי ארבע או חמש. מתי ארבע ומתי חמש: **לרבנן.** דפליגי עליה דר' יהודה בפרק החליל (סוכה דף נו.) ואמרי משמר היוצא נוטל שש ומשמר הנכנס נוטל שש חלות ושכר הגפת דלתות לא שקיל משמר הנכנס נמצאו כולן באות (ב) ומחלקות וכהן גדול חולק עם שתיהן ומשנים עשר בעי מיפלג ומחצה שלם אינו נוטל בציר חדא מפלגא חמש שקיל: **לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שבע.** בלא מחלוקת בשכר שהוא מגיף למוצאי שבת דלתות העזרה וחיל והיכל ולשכות שפתחו שחרית משמר שיצא לו מעשר בעי מיפלג שאין השתים באות במחלוקת כי שכרם הם: **בציר חדא מפלגא.** דעשר ושקיל ארבע: **כולה רבי היא.** דאמר פלגא שקיל: **וסבר לה כרבי יהודה.** דאין השתים מתחלקות לעולם: **אלא מאי ארבע הא חמש בעי למישקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב וכו'.** פעמים שיום טוב חל בשני בשבת ויש משמר מקדים ובא מערב שבת ומתעכב עד הרגל שכל המשמרות באות ברגל או פעמים שמוצאי יום טוב ערב שבת והמשמרות הולכות למקומם בערב שבת ויש משמר שמתעכב שם עד מוצאי שבת ותנן במסכת סוכה (דף נה:) שבת שבתוך הרגל היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים וכן י"ט הסמוך לשבת בין מלפניה שאין יכולים לשוב בשבת למקומן בין מלאחריה שעל כרחן הן מקדימין לבא מע"ש היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים שהרי על כרחן שוהין שם והרי היא כשבת שבתוך הרגל חל יום אחד להפסיק בינתים או מלפניה כגון שכלה המועד בחמישי בשבת או מאחריה שהתחיל המועד בשני בשבת לא היה להם להקדים לבא מלפני השבת אין שוות אלא משמר המתעכב בשבת בין שהוא משמר אחד בין שהוא משמרות הרבה נוטל שתי חלות והשאר מתחלקות למשמר היוצא ונכנס שזמנו קבוע לאותה שבת: **אי הכי.** דמליעתא רבי היא מאי לעולם חמש: **מתני' אישי.** אדוני: (ג) **קורין לפניו בסדר היום.** פרשת אחרי מות וכן כל שבעת הימים: **שיהא מכיר.** מתבונן בבהמות העוברות לפניו לתת אל לבו בהלכות סדר היום: **גמ' במקדש ראשון.** לא העמידו אלא על פי התורה כהנים מהוגנין: **מרתא בת בייתוס.** אלמנה עשירה היתה וקידשה יהושע בן גמלא ונתנה ממון לינאי המלך ומינהו להיות כהן גדול: **תרקבא.** חצי סאה תרי ו) קב: **דינרי.** זהובים: **דיילא.** שוטר המלך: **בשוקא קמיה לא תחליף.** מתוך שהיה מכירך מתחילה בקי הוא בעושרך ובמעשיך למצוא עלילה לגבות ממך ממון: **מאכילין אותו.** ערב יום הכפורים שחרית סלתות וביצים כדי למסמס אכילה שבמעיו לשלשלו שלא יצטרך לנקביו למחרת: **לידי חימום.** של קרי שהסלתות וביצים מרבים את הזרע: **אב"י ואבב"י** סימנים הן ומפרש להו ואזיל: **זב תולין לו במאכל.** אם אכל מאכל הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רוב מאכל ראה ואינו זב לטומאת שבעה ולקרבן דכתיב (ויקרא טו) בשרו ולא מחמת אונסו אבל בעל קרי טמא באונס דאין קרי וזוב באים ממקום אחד ואין מראיהם שוה שהזוב ז) דומה למי בצק של שעורין ואינו קשור אלא כלובן ביצה המוזרת ושכבת זרע קשור כלובן ביצה שאינה מוזרת: **אין מאכילין אותו.** בימי בדיקתו:

השחלין

עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא. אין זה ינאי המלך א)(שבריש פ') האומר (קדושין דף סו.) שהרג חכמי ישראל דההוא דהתם כהן גדול הוה דקאמר הקם להם בציץ שבין עיניך ולא היה ממנה אחר במקומו:

והאמר

פר נמי על חטא אתי. וא"ת איכא פר מוסף דעל חטא לא אתי י"ל דבמתניתין קתני פרים ופר חטאת הוי בכלל: לא מאכל ולא משתה. ואע"ג שכהן של בית אב אסור לשתות יין [הכא איירי] אחר עבודה כשהולך לישן ולא כפי' ריב"א שפירש דמשתה בשאר משקין דלאו יין קאמר דהא שאר משקין נמי אסירי כגון דבש וחלב ודבילה קעילית: אין מאכילין אותו חגב"י. תימה אמאי לא חשיב בכהן גדול יש לומר דלא התמירו בו כל כך ואם תאמר אמאי לא האכילוהו לזב והלא אינו מטמא באונס יש לומר דמכל מקום מיהא סתרא אפילו באונס כדתנן במס' זבים (פ"ב מ"ב) ובנדה בפרק בנות כותים (דף לו.):

עין משפט נר מצוה

פד א ב מיי' פ"א מהל' עבודת יוה"כ הלכה ה:
פה ג שם הלכה ו:
פו ד מיי' פ"ה מהלכות כלי המקדש הלכה א:
פז ה מיי' פ"א מהלכות עבודת יוה"כ הלכה ו:
פח ו מיי' פ"ג מהלכות מחוסרי כפרה הלכה כ:

◆

מוסף רש"י

הגפת דלתות. סגירת דלתות (נדרים נו:).

◆

רבינו חננאל

וארבע או חמש דקתני הכי קאמר, אי לרבנן חמש, אי לר' יהודה ארבע, אי לרבנן דאמרו שכר הגפת דלתות ליכא, י"ב חלות כולן בעי למיפלג, פותחין מן החצי אחת נשארו י"א חלות. גנאי הוא לו ליטול חצי חלה, מעשר בעי למיפלג, הלכך נוטל חמש מן העשר. אי לר' יהודה דתני בסוף מסכת סוכה הנכנס נוטל ז' והיוצא נוטל חמש. ואוקימנא הני תרתי יתירי שכר הגפת דלתות, פי' כיון שמשמרה הראשונה פתחה בשחרית בשבת ויצאה אחר חצי היום ומשמרה הנכנסת [מגיפה] השערים שפתחה אותם היוצאות, נוטלת בשכרה ב' חלות, נשארו עשרה חלות פחות אחת מן החצי נשארו ט'. אין דרך ארץ ליטול (פרס) [פרוסה] (וחלק בח') [וחולק מהשמונה] זה נוטל ד' ואלו כולן נוטלין (ד') [ששה]. רבא אמר כולה ר' היא, ור' סבר לה כר' יהודה דאמר הנכנס נוטל שבע כו'. אי הכי אמאי ארבע הא ר' הוא דאמר פלגא שקיל חמש בעי למשקל. ושנינן בדאיכא משמר [המתעכב] דשקיל משמר הנכנס שתים בשכר הגפת דלתות והמתעכב עוד נוטל שתים אחרות, כדתנן בסוף סוכה והמתעכב נוטל שתים. נשארו ח' שקיל החצי ארבע משמונה. ואם אין שם משמר המתעכב נוטל משמר הנכנס שתים שכר הגפת דלתות נשארו עשר חלות (ביטל) [נוטל] חציו חמש. אי הכי כי רבי סבר פעמים נוטל חמש ופעמים נוטל ארבע אמאי תני לעולם חמש ועלתה בקושיא. מוסרין לו זקנים מזקני ב"ד כו'. במקדש ראשון לא היו מעמידין כהן גדול אלא מי שהוא גדול מכולן בכח בנוי בעושר ובחכמה וכו'. ובמקדש שני היה משחיד ונכנס אפי' אם אין בו המדות הללו. לפיכך היו צריכין לבוחנו, אם יודע או לאו. פירוש דיאלא כגון ממונה במכס ועל הנכנסין והיוצאין והנושאין ונותנין, ואם בא אדם להסתיר קרובו יודע בו ואינו יכול לגנוב דעתו. וכן א' בענין הממונים באכילת הפסח בסוף פר' כיצד צולין והאי דרגש בהו דיאלא. כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל כו' תניא יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותו סלתות וביצים כדי למסמסו כו'. ת"ר זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל. ואין מאכילין אותו כל דבר שמביא לידי חימום ומרגילו לזיבות.

מסורת הש"ס

א) [סוכה נו.], ב) חולין קלד: הוריות ט. [תוספתא פ"א ה"ו], ג) יבמות סא., ד) [גיר' ע"י רב יוסף], ה) [גיר' ע"י עדן], ו) [צ"ל וקב וכ"ה בערוך], ז) [נדה לה:], ח) [צ"ל שבפרק].

◆

תורה אור השלם

ו. וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים אֶת רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם: ויקרא כא י

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ושכר הגפת דלתות לא שקיל משתים עשרה: (ב) רש"י ד"ה לרבנן כו' נמלאו כולן באות במחלוקת וכהן גדול: (ג) ד"ה וקורין לפניו כל שבעת הימים בסדר היום בפ' אחרי מות הס"ד:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' (ת"ר זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל) תא"מ: [ב] שם המאכילין לידי טומאה. נ"ב והזב תולה בכהן דע"א תולה בכל מיני מאכל. (ועי' בח"ר פ"ב דזבים מתני' ג' ובפי' הר"ש):

◆

תוס' ישנים

רבא אמר כולה רבי וכו'. וא"ת אביי דמוקי רישא כרבנן וסיפא רבי ומוקי מליעתא א) (דרבי) בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן ולוקמה במשמר המתעכב כרבא וכולה ב) (כרבי) וי"ל דמילתא דלא שכיחא היא ורבא לא ניחא ליה לפלוגי רבנן ורבי בהא אלא סבירא ליה דמחלה מתם לכולי עלמא כדאשכחן נמי שמת (דף קמג.) גבי אגילי ואסטרוני ובמסכת ע"ז (דף י:) במעשה דקטיעא בר שלום שנתן כל נכסיו לר"ע: מרתא בת בייתוס. אלמנה עשירה היתה וקידשה יהושע קודם שנתמנה ואח"כ נתמנה להיות כהן גדול כדאמרינן ביבמות (דף סא.) עד דאוקמיתיה ליהושע בן גמלא ואע"פ שחשוב היה כדאשכחן לקמן (דף לז.) שעשה שני גורלות של אשכרוע של זהב ומזכירין אותו לשבח ואמרינן בפרק לא יחפור (דף כא.) מתקנת יהושע בן גמלא ואילך מ"מ היו בעלי תורה ומפיכין ממנו ולאוין למנות יותר:

א) צ"ל מרבנן. ב) צ"ל כרבנן.